

משרד החינוך
מינהל חברה ונוער

כס"ד

על סדר היום
106

30

אייר התשע"א
מאי 2011

חמ"ד

ימים אותו קדאת

תפילת שחרית של שבת

שלא נהגו כבוד זה בזה

"כבוד הבריות חביב עד מאוד. אין לך מדה חביבה ממנה"
ר' מנחם המאירי, בית הבחירה, ברכות י"ט, ב'

משרד החינוך | מינהל חברה ונוער | יחידת חמ"ד | מינהל החינוך הדתי

אמרי, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מנבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.... תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת (שבועות)."

אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מנבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.... תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת (שבועות)."

למקרא מאמר חז"ל זה עולה השאלה, כיצד בבית מדרשו של רבי עקיבא, שאליו נקבצו ובאו לומדי התורה משכבת העילית, הגיעו למידה זו של חוסר כבוד עד כדי שנענשו ומתו כולם? כיצד תלמידיו של רבי עקיבא, אשר התחנכו לאור הציווי "ואהבת לרעך כמוך" - הם שעלתה להם כך?!

גם עיתוי האסון דורש לימוד. לא במקרה מתו תלמידיו של ר' עקיבא מפסח ועד עצרת, שאלמלא כן לא היו חז"ל מציינים פרט זה. ימי ספירת העומר, מלכתחילה הינם ימים של שמחה, ימי כמיהה והתכוננות לקראת קבלת התורה, וכפי שביאר "ספר החינוך", הספירה היא ביטוי לכיסופים לתורה: "ימנה מתי יבוא העת הנכסף אליו". אם כך, מדוע מתו עשרים וארבעה אלף תלמידיו רבי עקיבא דווקא בימי השמחה, שבין פסח לעצרת?

יש האומרים שתלמידיו רבי עקיבא למדו הרבה תורה, אולם לא מילאו את התנאי הבסיסי לקבלת התורה: כבוד הדדי למרות חילוקי הדעות וחילוקי הגוונים. התנאי לקבלת התורה הוא "ויהיו שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד", וכיוון שלא נהגו כבוד זה לזה, ניתן להסיק שלא קיבלו את התורה כאיש אחד בלב אחד, גם אם לא השמיעו ביטויי גנאי וזלזול זה כלפי זה. עיתוי מותם דווקא בימי הספירה מאותת על חטאם.

כבוד הוא צורך בסיסי ולגיטימי של כל אדם באשר הוא. כל אחד רוצה שיקשיבו לו, שיאמינו ביכולותיו ושיאמרו לו מילה טובה, ויותר מכך - שלא יזלזלו בו, שלא יתעלמו ממנו ושלא יתנשאו כלפיו. על פי תיאוריית הצרכים של מאסלו (1954, ראה תרשים), תחושות של הערכה עצמית וסיפוק מהוות בסיס לחיים בעלי משמעות. הצורך של האדם בכבוד ובהערכה משמעותו הכרה בתכונות, בהישגים ובכישרונות לאחר מימוש הצרכים האחרים, כפי שמוצג בפיירמידה.

כיצד ניתן לפעול כדי לספק צורך בסיסי זה של כבוד מצד הזולת? אמרו חז"ל: "איזהו מכובד? המכבד את הבריות" (אבות ד', א'), היינו ביכולתו של האדם להשפיע על הכבוד לו יזכה, ויחסה של החברה לאדם הפרטי הוא שיקוף יחסו של הפרט אל החברה.

הפעלה זו עוסקת בכבודם של חברים, ובמתן כבוד לכל אדם באשר הוא אדם בכל עת. חשיבות מיוחדת יש לעיסוק בנושא זה בתקופה של ספירת העומר, זמן בו מתאבלים על תלמידיו של רבי עקיבא "על שום שלא נהגו כבוד זה לזה".

ברכה

הרב ד"ר אברהם ליפשיץ
ראש מינהל החמ"ד

יוסי לוי
מנהל מינהל חברה ונוער

על כבודם של חברים

מטרות

- להביא למודעות המשתתפים כי חובה לכבד כל אדם בכל התייחסות ובכל התקשרות רגשית, מילולית ואף וירטואלית.
- לחזק אצל המשתתפים את ההכרה כי הצורך בכבוד, בהערכה וביחס הוגן מצד הזולת הינו צורך לגיטימי וראוי.
- לברר עם המשתתפים את הדרך הראויה לקבלת יחס של כבוד אמת מן הזולת.

עזרים

- נספח מס' 1: כרטיס משימה אישית - "like", כמספר המשתתפים.
- נספח מס' 2: כרטיס משימה קבוצתית - "בשביל כבוד צריך לעבוד", כמספר הקבוצות.
- נספח מס' 3: דף מקורות "עם כל הכבוד", כמספר הקבוצות.
- פתקים כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

שלב א | אישי

המנחה יחלק למשתתפים כרטיס משימה אישית - "like" (נספח מס' 1) ויבקש מהם לבצע את המשימה.

שלב ב | קבוצתי

- המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות 5-6 חברים, יחלק לכל קבוצה כרטיס משימה קבוצתית - "בשביל כבוד צריך לעבוד" (נספח מס' 2) ויבקש מחברי הקבוצה לבצע את המשימה.
  - המנחה יחלק לכל קבוצה דף מקורות - "עם כל הכבוד" (נספח מס' 3) ויבקש מחברי הקבוצה לענות על השאלות.
- למנחה: ראה תשובות לדף המקורות בעמוד 3.

שלב ג | מליאה

שאלות לדיון:

- מה התחדש לכם לגבי המושג "כבוד" לאור דבריהם של חז"ל?
- דן אלמגור כתב: "בשביל כבוד צריך לעבוד" - האומנם? כיצד?

- המנחה יספר למשתתפים על תלמידיו של רבי עקיבא:

"שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו בכבוד זה לזה... תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת (שבועות)".

(יבמות ס"ב ע"ב)

- מה, לדעתכם, עשו תלמידיו של רבי עקיבא, שזה היה עונשם?
- מה כוונת הכתוב "לא נהגו בכבוד זה בזה"?
- מן הלאו ניתן ללמוד על ההן, מה על כל אחד לעשות על מנת לנהוג בכבוד בבני אדם בכלל ובחבריו בפרט?
- מה כל אחד מכם לוקח על עצמו לשנות בהתנהגותו בעקבות לימוד זה? כיצד?
- מה אנו ככיתה מקבלים על עצמנו בנושא הכבוד ההדדי? איך נוכל לבצע זאת?

- המנחה יחלק למשתתפים פתק ויבקש מכל משתתף לרשום דבר אחד שהוא לוקח על עצמו לשנות/ לעשות בנוגע לכבודם של חבריו.
- המנחה יבקש מכל משתתף לשמור את הפתק במקום בולט (על המקורר בבית, בארנק, ביומן) על מנת שיהווה תזכורת להחלטה שקיבל על עצמו.

תשובות למנחה

עם כל הכבוד - תשובות לדף המקורות

1. ד.
2. א.
3. ג.
4. ה.
5. ב.

כרטיס משימה קבוצתית

http://facebook.com

File Edit View Favorites Tools Help

Home Profile Find Friends Account

בשביל כבוד צריך לעבוד!

כל אחד מהמשתתפים יקרא באוזני חבריו לקבוצה את התגובה שלו להודעה (post) מהמשימה הקודמת.

1. השוו את תגובותיכם לבקשה.
2. מה ניתן ללמוד מן התגובות השונות?

לפניכם מקבץ של תגובות (מצונזרות) שהופיעו ברשת בעקבות הודעה זו:

7 people like this

עמיחי
01/03/11 מה אתה צריך אותם? איפה הכבוד שלך?

גולן
01/03/11 איזה בכיין! הצילו...

אלמונית
01/03/11 אתה בטח כזה חנון או חופר שבגלל זה הם לא שמים עליך...

יזהר
02/03/11 המגיבים פה מגעילים!! אם לא יודעים מי אתם אז אפשר להגיד מה שבא לכם? יותר גרועים מהחברים שלו...

דוד
3/03/11 אתה רוצה בחברתם אבל הם לא רוצים בחברתך

אני, נשלח מה i-phone שלי
03/03/11 נודניק!

דן אלמגור
03/03/11 "בשביל כבוד צריך לעבוד"

שאלות לדין:

1. דונו בתגובות שקראתם והשוו אותן לתגובותיכם.
2. מה ההבדל בין היחס לחברים במציאות לבין היחס הווירטואלי?
3. ממה נובע שוני זה?
4. לו כותב ההודעה (post) היה פונה אליכם פנים אל פנים, מה הייתם עונים לו על דברים אלה?
5. התייחסו לתגובה 7 "בשביל כבוד צריך לעבוד". איך אפשר, לדעתכם, להשיג כבוד?
6. איך נגרום לכך שיכבדו אותנו?

כרטיס משימה אישית

http://facebook.com

File Edit View Favorites Tools Help

Home Profile Find Friends Account

כרטיס משימה אישית

יש לי הרבה חברים. גם בכיתה וגם בפייסבוק. אבל... החברים שלי לא ממש מכבדים אותי. אינני רודף כבוד או משהו כזה, אבל מפריע לי שאני מרגיש שאין להם סבלנות אלי. לא מתייחסים אלי, מגיבים כלפי בקוצר רוח... אם הם מקשיבים בכלל... אני מאוד רוצה בחברתם. אני רוצה שיתייחסו אלי בכבוד...

Share

כתוב תגובה:

שאלות:

1. מה, לדעתך, מבקש הנער שכתב את ההודעה (post) שלעיל?
_____
2. האם הבקשה מוצדקת בעיניך?
_____
3. האם גם אתה מזדהה עם הכותב וחש כי היית רוצה שחברך יכבדו אותך? מתי? הבא דוגמה.
_____

עם כל הכבוד - דף מקורות

- לפניכם רשימת שאלות ובמקביל מקורות מתוך דברי חז"ל.
1. התאימו את שאלות 1-5 למקורות א' - ה'.
  2. קראו את המקורות שנית ונסחו כל מקור בלשונכם.
  3. מה התחדש לכם במהלך העבודה הקבוצתית? התכוננו להביא למליאה רעיון, מחשבה או עניין שהתחדש לכם.

<p>2</p> <p>למי צריך לתת כבוד?</p> 	<p>1</p> <p>לאיזו תמורה זוכה אדם המכבד את זולתו?</p>
<p>4</p> <p>כיצד ניתן להשיג כבוד?</p> 	<p>3</p> <p>האם ניתן "להשיג" כבוד?</p>
<p>5</p> <p>מי מחלק כבוד?</p> 	

א "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמֵם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית, א', כ"ז)

"וְכָל אָדָם יִהְיֶה גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְעֵינֵיכָּ, וְאִם חָכָם אוֹ עֲשִׂיר הוּא, עֲלֶיךָ לְכַבְּדוֹ. וְאִם רָשׁ הוּא, וְאֵתָה עֲשִׂיר אוֹ חָכָם מִמֶּנּוּ, חָשׁוּב בְּלִבְךָ כִּי אֵתָה חַיֵּב מִמֶּנּוּ וְהוּא זָכָאי מִמֶּנּוּ..." (אגרת הרמב"ן)

במילים אחרות:

ב "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד" (תהילים כ"ד, ז)

אמרו לו השערים: מי הוא זה מלך הכבוד?
אמר להם: ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה...
"מי הוא זה מלך הכבוד" - למה קרא להקדוש ברוך הוא מלך הכבוד? שהוא חולק כבוד ליראיו. (שמות רבא ח', א')

במילים אחרות:

ג "כל הרודף אחר הכבוד - הכבוד בורח ממנו, וכל הבורח מן הכבוד - הכבוד רודף אחריו." (אגרת הרמב"ן)

במילים אחרות:

ד "שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא נתכבדתי בקלון חברי" (ירושלמי, חגיגה, ב')

"המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא..."

במילים אחרות:

ה "יהי כבוד חברך חביב עליך כשליך" (אבות ד', אבות ד). ואמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדים לו אדם שלום מעולם ואפילו נָכְרִי בְשׁוֹק (ברכות י"ז). בֵּין בְּדַבּוּר וּבֵין בְּמַעֲשִׂים חַיֵּב לְנַהֵג בְּחֻבְרָיו.

צריך האדם לחפש אצל הזולת מעלה ונקודת זכות כלשהי, לפחות אחת, שבזכותה עליך לכבדו "שכשם שאדם רואה את כבודו, כך יהא רואה את כבוד חברו, וכשם שאין אדם רוצה שיצא שם רע על כבודו, כך יהא אדם רוצה שלא להוציא שם רע על כבודו של חברו. (אבות דרבי נתן, ט"ז)

במילים אחרות:

"איזהו מְכַבֵּד? הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת" (פסחים, קי"ג)

"מַנְיֵן הַיּוֹדֵעַ בְּחֻבְרוֹ שֶׁהוּא גָדוֹל מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ בְּדַבָּר אֶחָד, שְׁחַיֵּב לְנַהֵג בּוֹ בְּבוֹד..."

במילים אחרות:

ימי שיא והכשרה תשע"א

- מחוז ת"א: 3 ימים
- מחוז מרכז: 2 ימים
- מחוז ירושלים: 2 ימים
- מחוז חיפה: 2 ימים
- מחוז דרום: יום אחד

פורום מחמ"ד

במחוזות ירושלים, מרכז, תל אביב וחיפה התגבש לאחרונה "פורום מחמ"ד" - פורום של תלמידים הפועל לצד המחמ"ד במחוז למען מטרת חברתיות-ערכיות. על הפרק מעורבות לקראת התוכנית "חמ"ד של חופש" בחופשת הקיץ הקרבה.

הרצאות

יחידת המנהיגות מקיימת סדרה של הרצאות או הרצאה בודדת לתלמידים וצוותי חינוך בשלושה נושאים עיקריים:

- תכונות המנהיג במקרא ובחז"ל.
- רמתו המוסרית של המנהיג.
- ממורה ומנהל למנהיג.

ההרצאות כולן מבוססות על קטעי מקורות ומשלבות קטעי צפייה מסרטי איכות ידועים.

סמינריונים

במהלך שנה זו התקיים סמינר מנהיגות בבית שאן בו השתתפו כמאתיים תלמידים. נושא הסמינר: "מוסריותו של המנהיג" בחודש יולי יתקיימו שני סמינרים ארציים נוספים לבנים ובנות. ההרשמה בעיצומה.

תחום "מנהיגות צעירה" תופס

בשנים האחרונות תאוצה ובתי ספר רבים בקהילת החמ"ד שותפים לפעילות המוצעת על ידי יחידת החמ"ד במינהל חברה ונוער. דרור ג'בלי, ממונה על תחום המנהיגות בחמ"ד, מספר על עשרה ימי שיא מחוזיים שהתקיימו במהלך השנה ועסקו בשלושה נושאים עיקריים: "מוסריותו של המנהיג", "תרבות הפנאי של בני הנוער" ו"זהות ציונית דתית".

ימי השיא במחוזות השונים הותאמו לקהלי היעד וכללו הרצאות וסדנאות אשר הועברו על ידי מפקחים ו/או רכזים חברתיים, וכן הצגה לסיים.

בכל אחד מימי השיא השתתפו כ-150 תלמידים מכל מחוז, המהווים נציגות אשר נבחרת בדרך כלל בבחירות דמוקרטיות בבתי הספר. המשתתפים הצעירים חוזרים מלאי חוויות ועם מגוון כלים להעברה ולהטמעת נושאים שונים שעל סדר היום החברתי והאידיאולוגי. תלמידים אלה הופכים במהלך השנים לעתודת ההנהגה וההובלה הצעירה בתוך בתי הספר.

בנוסף מתקיימים סמינריונים העוסקים בהרחבה באותם הנושאים ובמהלכם ניתנים כלים מעמיקים יותר לבנייה ולהעצמת התלמיד כמנהיג בקבוצת האם שלו בדגש על הובלת תהליך ערכי במסגרת בית הספר והקהילה.

ימי השיא והסמינריונים מזמנים מלבד העיסוק בנושא הנבחר גם הזדמנות לאינטראקציה חברתית בין תלמידים הבאים מבתי ספר שונים ומרקע סוציו-אקונומי שונה, וכן לאינטראקציה רב-גילאית ייחודית. מפגש זה מעניק להם הזדמנות לחוות את הכרת השונה, הכלת האחר, הרחבת דעת ופרספקטיבה ישראלית-חברתית רחבה.

צור קשר
דרור ג'בלי
050-2521230

מועצות תלמידים רשותיות

מתרחבת ומעמיקה שותפות תלמידי החמ"ד בתוך מועצות התלמידים הרשותיות בערים ולקיחת חלק פעיל בהן.

בתי ספר יסודיים

התרחבות ומתן מענה חלקי של הרצאות וסדנאות לבתי ספר יסודיים המעוניינים.